

Futala Tibor e számunkban megjelent cikkének (p. 329–333.) kéziratát hozzászólás végett elküldtük a Könyvtári és Informatikai Kamara, valamint a Magyar Könyvtárosok Egyesülete elnökének és a Könyvtartudományi és Módszertani Központ igazgatójának.

Horváth Tibor, az egyesület elnöke jelezte, hogy mivel egyetért a cikkel, nem szól hozzá. A másik két reflexiót az alábbiakban közöljük.

Ezzel azonban nem kívánjuk lezárni a vitát, várjuk olvasóink észrevételeit, véleményét. Mindannyiunk ügyéről lévén szó, bízunk abban, hogy közösen alakíthatjuk önkormányzatunk, önszerveződésünk ügyét, végső soron a magyar könyvtárügyet. – A szerk.

Néhány megjegyzés a Könyvtári és Informatikai Kamaráról

Megköszönve Futala Tibornak a szakmai önkormányzat helyzete és jövője iránti aggodását, mélyesen egyetérték az "önkormányzatra eszmélés" kitéttel, és magam is úgy vélem, sürgősen meg kell teremteni a valódi – immáron felébredt – szakmai önkormányzat működésének feltételeit. Mivel az elmúlt időszakban sok előrelépés történt ennek érdekében, előfordulhat, hogy mire e sorok megjelennek, már működőképes szakmai önkormányzatról beszélhetünk. Vagy nagyon optimista vagyok?

Szeretném viszont határozottan leszögezni, hogy a Könyvtári és Informatikai Kamara (KIK) nem a "kamara-divat" egyik "produktumaként", hanem az intézmények vezetői által megfogalmazott öngazgatási igény, az intézményi érdekvédelem, érdekképviselés megújult formájának szükségessége alapján alakult meg.

A KIK alapszabályával kapcsolatos kérdésekre a válaszaink a következők:

1. *Nem zavarja-e a KIK-et, hogy a könyvtárak és informatikai intézmények túlnyomó része nem önálló intézmény? A külvilág megérti-e?*

Az intézményi önállóság hiánya elsősorban az intézmények napi életét könnyíti vagy nehezíti, nem kamarai tagságukat. Ha a kamarai részvételt akadályozza az önállóság hiánya, akkor természetesen a Kamara megkeresi az akadályok elhárításának módját. Egyelőre ez eddig nem okozott gondot.

2. *Mi van akkor, ha a magánszféra valamelyik könyvtára tényleg társadalmi érdekeket sért?*

A Kamara nem hatóság, nem szankcionálhat, de felléphet a szakmai érdekeket figyelembe nem vevő, vagy nem korrekt magatartással szemben, és kezdeményezheti az intézkedésre jogosult szervezetek eljárását. Igénybe veheti a nyilvánosság eszközeit.

3. *Mit csinál a KIK, ha nem tagkönyvtárral gyűlik meg a tagintézmény baja?*

A Kamara egyeztetési kötelezettséget vállalt a vitás ügyek rendezése érdekében, ezt nem tagintézmények között is elláthatja. Ehhez kell a nem tag nyilatkozata, hogy elfogadja egyeztető szervezeteknek. Ha nem fogadja el, akkor is élhet sajátos eszközeivel tagjának érdekei védelmében.

4. *A KIK miért nem vállalkozik a könyvtárak és könyvtárosaik közötti érdekellentét kiküszöbölésére?*

A Kamara jelenlegi helyzetében tevékenysége fő területének az érdekképviselést tekinti, mivel ezen a területen jelentkezett a legnagyobb hiány és szükség. Ha a tagok öntevékeny kamarai részvétele engedi, természetesen a Kamara tevékenysége sok irányba és sokféleképpen továbbfejleszhető lesz.

5. *A KIK mint munkaadói oldal nem kerülhet-e érdekellentétbe országos, regionális és települési szinten a munkavállalói oldallal?*

A Kamara tevékenysége – mint már említettem – eddig az intézményi érdekvédelem és érdekképviselet országos, illetve megyei szintjén nem jutott túl egyelőre, így érdek-összeütközés a munkavállalói oldallal nem merülhet föl. Elméletben felmerülhet az érdek-összeütközés, nyilvánvalóan egyeztetési eljárással lesz feloldható, hiszen csak a konszenzus megteremtése vezethet előre, figyelembe véve a szakma egységes fellépésére irányuló közös érdeket.

6. *A jelenlegi 150-es létszámát meddig kívánja bővíteni ahhoz a KIK, hogy reprezentatív képviselet helyzetében érezze magát?*

A KIK a tagok szándéka szerint az intézményi képviselet témáiban a képviseletre felhatalmazással

bír. A Kamara tagjainak számát azoknak az intézményeknek száma határozza meg, amelyek maguk is tenni akarnak valamit érdekeik védelmében.

7. *Milyen jogosítványokat akar adni a tagozatainak?*

A Kamara tagjai a jogukat tagozati üléseken, illetve közgyűlésen is gyakorolhatják, így a tagozatok jogkörét csak a közgyűlési hatáskör és a többi tagozat joga korlátozhatja.

A Kamara idézett ideiglenes jogszabályát az 1991. áprilisi közgyűlésen elfogadott alapszabály váltotta fel.

Zalainé Kovács Éva
(Könyvtári és Informatikai Kamara)

Szimuláljunk önkormányzatot? Gondolattársítás Futala Tibor írásához

A polgári demokráciában a szabad szerveződés és társulásepítés a kisebb-nagyobb csoportok érdekvégyesítésének optimális mozgásteret kínál. Minél polgárabb demokráciát választunk példának, annál eredményesebbnek látszik a szabad szerveződés a nagyobb, akár társadalmi jelentőségű célok szempontjából is. A szakirodalmat használó könyvtáros vigyázó szemét azokra a polgári demokráciákra veti példa után kutatva, amelyekben a civil szervezetek imponáló befolyásra tettek szert magának az állami szerepkörnek a különféle szegmenseiben is. E civil szervezetek között találja a könyvtári egyesületeket és szövetségeket, amelyek mindent megtesznek, amit kell a koordinált működéshez és a jó közérzethez. Tagjaik egyének és intézmények, céljuk általában a könyvtárban megtestesült sajátos társadalmi igények és szükségletek programmá fejlesztése és érvényesülésének előmozdítása a pénzelosztó és döntéshozó fórumokon. Voltaképpen megmondják a kormányzati szerveknek, hogyan kell irányítani szakszerűen.

Emlékezetünkben kell azonban tartani, hogy a civil szervezetek önkormányzati funkciói és az ezekhez való kondíciók egy alkotmányjogilag stabil alapon zajló politika, történeti folyamat eredményeként fejlődtek olyanná, amilyenné; feltűnő rokonságot mutattván más szakmai szervezetekkel és tömörülésekkel, szabad társulásokkal, vagy kamaraszerű érdekvégyesítési formákkal. Ezek is valamennyien programjukba illesztik tagjaik szakmai-társadalmi biztonságát, intellektuális fejlődését, a mesterségbeli összetartozástudat erősítését és egyéb közérzétjavító törekvéseket. Így a könyvtárosok is a saját szervezeteiket olyan környezeti – mondhatni: szociálklímátikusan kedvező – viszonyok között hozták létre, amelyek az önkormányzó társadalom eszménye felé teljes egészében nyitottak.

A polgári demokráciának vannak azonban alacsonyabb fokozati típusai is – már ami a polgári önszerveződés jellemzővé válását illeti. Nem kell túl messzire menni példáért, csak Görögorszáig, de a Mediterráneumban nyugatabbra sem vált uralkodóvá az angolszász modell. Azt jelenti ez, hogy a választásokkal változó hatalmi csoportok még a viszonylag kisebb – úgy értem, hogy politikailag kevésbé kényes – ügyekben is szívesebben támaszkodnak intézményekre, mint szabad társulásokra, a változások közepette az intézményekben – az egyháztól a történelmi múltú alapítványokon át a gyűjteményi intézményekig – látják a folytonosság garanciáját. A civil szervezetek ezekben az országokban feltűnően intézményhez kötöttek, kivéve természetesen a különféle kulturális, sport- és hobbiegyleteket.

Fontos, hogy ezek a megállapítások, ha mégoly futtában is, de szem elé vetődjenek, mielőtt egyértelműen kinyilvánítanám, hogy őszinte híve vagyok egy önkormányzati szellemű, a társadalommal együtt fejlődő önkormányzó könyvtárosságnak. A könyvtárosság viselkedésének azonban ajánlatos összhangban maradnia a környezetével, hogy lépésről lépésre kialakíthassa a korszerűsödéshez szükséges eszközöket és elhatározásokat. A könyvtár minden fő típusában függő intézmény, egyedüli kivételt a lakóhelyi könyvtárak csoportja képez, mint tudjuk, örökös veszélyben, hogy ilyen-olyan integráció vagy a GAMESZ függőségébe kerül.

Az önkormányzó könyvtár és a szakirodalmi ellátás ügye ezért nem egyesületi deklaráció kérdése, hanem alku tárgya. Alku befelé és kifelé. Alku egymással, eszemecserék, kötött és kötetlen diskurzusok, minél kevesebb görccsel, minél több humorral. No ja! Alku másokkal, akár ellenérdekekkel is, hogy bizonyos részletekben együtt lehessen föllépni. Így és ennyiben érdekes az a kulturális